

İSMET ÖZEL

Düşünceден kim korkar?

ASLINA bakarsanız düşünceден kimse korkmaz. Geçmişte ve günümüzde düşüncenin yasaklanıp cezaya çarptırıldığı izlenimi uyandıran durumlar gözlemişsek bunun eksik bir gözlem olduğunu söyleyebiliriz. Otoritenin tedirginlik duyup tedbir aldığı şeyin bizzat düşüncenin kendisi değil de, otorite karşısında beliren yeni iktidar, otoritenin yerine geçmeye hazırlanan rakip güç olduğunu farketmeliyiz. Otorite geçerliğinden emin olduğu sürece kendi aleyhine ne söz söylenirse söylen sin öfkelenmez, hatta hoşlanır bile bundan. William Shakespeare'in oyunlarındaki soytarıları düşünün. O soytarılar krallık yönetimiyle ilgili en acı gerçekleri dile getirmekten ve böylece düzene ilişkin keskin eleştirilerde bulunmaktan geri durmazlar; ama hepsi nihayet kralın soytarısıdır ve kral bazı şeyleri sadece soytarısından duyma zevkini yaşar.

İşte düşünce hürriyetini tatma, yaşama, kullanma mutluluğuna eren toplumlar o öve öve bitiremedikleri düşünce hürriyetine ancak bir sarayda yaşama güvencesinin yedeğinde sahiptirler. Onların hayatında aykırı düşünceler birer eğlence vesilesi olmaktan ötede bir yere ulaşamaz. Bernard Shaw: "Şimdiye kadar söylediklerimin hepsini mizah sayıp güldüler, ciddiye alsalardı beni çoktan asmışlardı" diyesiymiş. Düşüncelerin nasıl olup da otorite tarafından ciddiye alındığını merak ediyorsak fiili duruma bakmamız gerekiyor.

Fiilen dünya sisteminin metropol ve yarı-metropol alanlarının bir daha savaşa maruz bırakılmayacağına 1945'te karar verildi. O zamandan bu güne bu bölgelerde "düşünce hürriyeti" var. Nasıl olsa hiç bir düşünce bir bedene sahip olma fırsatı bulamayacak. Oysa çevre ülkelerde düşünce hürriyeti dolaylarında aralıksız mesele çıkıyor. Halbuki bu yerlerde bazı bedenler şiddetle düşüncesini arıyor. Demek ki buradan dünya sistemini elinde tutan otoritenin kendi bünyesinde beliren üstünlük yarışının vuruşma gerektiren tezahürlerini merkezden muhite taşıdığını anlamamız gerekiyor. Açıkçası bir yerde düşünce hürriyetinin olup olmadığı düşüncenin bizatihi kendi varlığıyla ilgili değil.

Çevre ülkelerde düşünce hürriyetinin yerleşmesi şimdiden ve fiilen iki şarta bağlanmıştır: Siyasi iktidarın oluşumu ve işleyişini ifşa eden düşünceler herhangi bir müşahhas eylem planı haline gelemeyecek kadar toplumla irtibatsız olmalıdır. Daha doğrusu düşünceler insanlarla özdeşleştirilemez bir karakter taşımalıdır. Yani her düşünce kralın soytarından işitmek istedikleri mesabesinde kalmalıdır. İkinci şart birincisi sağlanamadığı zaman devreye girmek üzere hazırda bekletilir. Eğer önlenemez bir gelişme sonucu bazı düşünceler bazı insanlarla özdeşleşmişse, o insanlar otorite tarafından hususi bir tarzda örgütlenir ve örgütün başına her kritik durumda otoritenin dümen suyundan gidecek bir temsilci getirilir. Sonuç otorite karşısına rakip bir güç çıkarmaya varmadıkça yaşasın düşünce hürriyeti!